

نام و نام خانوادگی :

پایه تحصیلی :

نام دبیر :

نام آموزشگاه :

عنوان آزمون : تست فنون دهم انسانی درس تاریخ برگزاری ۱۴۰۴/۰۹/۲۱

۱۰

۱ «در نیمهٔ قرن پنجم با دورهٔ بلوغ نثر پارسی مواجه می‌شویم. در این دوره، تألیف کتاب در موضوع‌های گوناگون علمی رواج یافت و نثر به کمال رسید و نثر هم رایج شد.»

۲ دو مورد از مضامین برجستهٔ شعر فارسی در نیمهٔ دوم قرن ششم و اوایل قرن هفتم هجری را بنویسید.

۳ ویژگی سبکی مقابل همه‌ی ابیات صحیح است، به‌جز:

۱ نکوهش مکن چرخ نیلوفری را / برون کن ز سر باد خیره‌سری را (فراوانی وعظ)

۲ با لشکر زمانه و با تیغ تیز دهر / دین و خرد بس است سپاه و سپر مرا (رواج حس دینی)

۳ آن روز در آن هول و فزع بر سر / آن جمع پیش شهدا دست من و دامن زهرا (حذف فعل)

۴ مشکل درد مرا چرخ نداند گشاد / محمل عشق مرا خاک نیارد کشید (رواج عشق زمینی)

۴ در متن زیر کدام مورد نادریست است؟

«با شکست سامانیان خراسان ابتدا به دست سبکتگین و بعد پسرش، محمود افتاد و سلسله غزنوی در سال ۳۵۱

هجری

۲۱

در شهر غزنه تشکیل شد. غزنویان برای ماندگاری خود زبان فارسی را رواج دادند و در دربار آنان شاعرانی نظیر

ناصر خسرو و عنصری به ستایش و مدیحه‌سرایی می‌پرداختند.»

۴۳

۱ ۴

۲ ۳

۳ ۲

۴ ۱

۵ مفهوم عبارت زیر در کدام گزینه آمده است؟

«شیخ ما گفت: مرد آن بُود که در میان خلق بنشیند و برخیزد و بخُسد و بخرد و بفروشد و در بازار در میان خلق، سِتَد و داد کند و زن خواهد و با خلق درآمیزد و یک لحظه از خدای غافل نباشد.»

۱ خوشا آنان که الله یارشان بی / به حمد و قل هو الله کارشان بی

۲ چیست دنیا از خدا غافل بُدن / نی قماش (پارچه) و نقره و فرزند و زن

۳ چون خلق درآیند به بازار حقیقت / ترسم نفروشد متاعی که خریدند

۴ ای تهیدست رفته در بازار / ترسمت پر نیآوری دستار

۶ در کدام گزینه به‌ترتیب به ویژگی‌های «ادبی، فکری و زبانی» شعر قرن پنجم و ششم اشاره شده است؟

۱ رواج مفاخره، شکایت و انتقاد اجتماعی - ورود اصطلاحات عرفانی - فراوانی ترکیبات نو

۲ رواج داستان‌سرایی و منظومه‌های داستانی - رواج مفاخره، شکایت و انتقاد اجتماعی - فراوانی ترکیبات نو

۳ رواج داستان‌سرایی و منظومه‌های داستانی - رواج حس دینی - فراوانی وعظ و اندرز

۴ فراوانی وعظ و اندرز - فراوانی ترکیبات نو - ورود لغات زبان ترکی و مغولی به زبان فارسی

۷ هر دو مورد کدام گزینه از ویژگی‌های عمده‌ی نثر فارسی در سده‌های پنجم و ششم هستند؟

- ۱ حذف افعال به قرینه - فراوانی ترکیبات نو
- ۲ رواج مفاخره، شکایت و انتقاد اجتماعی - فراوانی وعظ و اندرز
- ۳ استفاده از ترکیبات دشوار - کاربرد آیات و احادیث در متن
- ۴ تکرار فعل و اسم به ضرورت معنی - اطناب

۸ کدام عبارت «فاقد» ویژگی‌های زبانی موجود در «کلیله و دمنه» است؟

- ۱ ملک پیلان با جملگی چشم به آب خوردن به سوی آن چشمه رفت و آن زمین خرگوشان بود.
- ۲ هرگاه که دست در شاخی زند بار دیگر در سر آید و مثلاً سنگ راه در هر گام پای دام او باشد.
- ۳ و لابد خرگوش را از آسیب پیل زحمتی باشد و اگر پای بر سر ایشان نهد، گوش‌مال تمام یابند.
- ۴ از حقوق رعیب بر ملک آن است که هریک را بر مقدار مروّت و یک‌دلی به درجه‌ای رساند.

۹ کدام گزینه با دو بیت‌ی زیر «تناسب معنایی» دارد؟
«تو که نوشم نه‌ای، نیشم چرایی؟/ تو که یارم نه‌ای، پیشم چرایی؟»
تو که مرهم نه‌ای، زخمِ دلم را؟/ نمک‌پاش دل ریشم چرایی؟»

- ۱ بی‌عشق مسخر نشود ملک حقیقت/ کان چیز که جز عشق بود عین مجاز است
- ۲ گفتم ار آب رفته بازآید/ ماهی مرده را چه سود کند؟
- ۳ گر سر نیکی نداری پایت از بدها بکش/ تاج را گر زر نباشی بند را آهن مباح
- ۴ دراز قصّه نگویم حدیث جمله کنم/ هر آن‌چه گفت نکرد و هر آن‌چه کشت نخورد

۱۰ ویژگی‌های نثری «فراوانی ترکیبات نو، توجه بیشتر به آرایه‌های ادبی، حذف افعال به قرینه، رواج حسّ دینی» در آثار کدام گزینه وجود دارد؟

- ۱ چهار مقاله - کلیله و دمنه - تاریخ بلعمی
- ۲ قابوس‌نامه - مقاومت حمیدی - تاریخ بیهقی
- ۳ سفرنامه ناصر خسرو - سیاست‌نامه - تاریخ بیهقی
- ۴ کیمیای سعادت - گلستان سعدی - شاهنامه ابومنصوری

۱۱ کدام بیت یادآور نام یکی از شاعران است که در سده‌های پنجم و ششم در شمال غرب ایران شیوه‌ای تازه را در پیش گرفتند؟

- ۱ بیابد اصل اوّل هم‌چو مردان/ رسد چون ناصر خسرو به جانان
- ۲ علمشان را ندیده‌ام به یقین/ وارثی حق‌تر از جمال‌الدین
- ۳ انوری این چه شیوه‌ی غزل است/ که بدان گوی نطق پربودی
- ۴ نظر خاص تو خاقانی راست/ گزّت نظاره هزار انجمن است

۱۲ نوع معشوق (زمینی یا آسمانی) در کدام گزینه متفاوت است؟

- ۱ مهربانی نکنی بر من و مهرم طلبی/ ندهی داد و همی داد ز من بستانی
- ۲ حسنت به ازل نظر چو در کارم کرد/ بنمود جمال و عاشق زارم کرد
- ۳ ای بت زنجیر جعد، ای آفتاب نیکوان/ طلعت خورشید داری، قامت فردوسیان
- ۴ خیز بت رویا! تا مجلس زی سبزه بریم/ که جهان تازه شد و ما ز جهان تازه‌تریم

۱۳ کدام گزینه نادریست است؟

- ۱ هرچه از سده‌های پنجم و ششم زمان می‌گذشت، آمیختگی زبان فارسی با عربی بیشتر می‌شد.
- ۲ زبان فارسی در پی لشکرکشی‌های متعدد سلجوقیان به هندوستان راه یافت.
- ۳ علت ظهور شاعران بزرگ غزل‌سرا در قرن هفتم تحولی بود که انوری و سنایی ایجاد کردند.
- ۴ جمال الدین عبدالرزاق اصفهانی از شاعران شاخص حوزه‌ی عراق عجم است.

۱۴ تمامی گزینه‌ها درست است به‌جز :

- ۱ دوره‌ی رواج نثر فنی قرن ششم هجری است.
- ۲ نخستین نمونه‌ی نثر فنی «کلیله و دمنه» از ابوالفضل میبدی است.
- ۳ کلیله و دمنه در اواسط نیمه اول قرن ششم تالیف شد.
- ۴ برخی از آثار منظور سده پنجم و ششم عبارت‌اند از تاریخ بیهقی، چهارمقاله‌ی نظامی و عروضی و قابوسنامه.

۱۵ کدام عبارت از نظر اطلاعات ادبی، نادریست است؟

- ۱ مدیحه‌سرایی از آغاز ادب فارسی به پیروی از شعر عربی، معمول گشت و از قرن سوم با شاعران بزرگ درباری و مدح پادشاهان و رجال دربار، جایگاه خود را پیدا کرد.
- ۲ در قرن ششم، در شمال غرب ایران شاعرانی چون «خاقانی»، «نظامی» و «ناصرخسرو» ظهور کردند که سبک شعر فارسی را از آن‌چه در دیگر نواحی ایران یا پیش از آنان رایج بود، متمایز ساختند.
- ۳ منظومه‌ی «درخت آسوریک» و «یادگار زریران» از نمونه شعرهای تعلیمی و اخلاقی به زبان پهلوی‌اند و هر دو اصل «پارتی» دارند.
- ۴ در نیمه‌ی دوم قرن ششم، شاعران و نویسندگان مشهوری از حوزه‌ی عراق عجم ظهور کردند که در تجدید سبک، بسیار تأثیرگذار بودند. از جمله‌ی آنان، «جمال الدین عبدالرزاق اصفهانی» است.

با توجه به این شعر، به ۳ پرسش بعدی پاسخ دهید.

آمد نَفَس صبح و سلامت نرسانید / بوی تو نیاورد و پیامت نرسانید
یا تو به دم صبح، سلامی نسپردی / یا صبحدم از رشک، سلامت نرسانید
من نامه نوشتم به کبوتر بسپر دم / چه سود که بختم سوی بامت نرسانید
بر باد سپردم دل و جان، تا به تو آرد / زین هر دو ندانم که کدامت نرسانید
عمری است که چون خاک، جگر تشنه عشقم / و ایام به من، جرعه جامت نرسانید
خاقانی، از این طالع خود کام چه جویی؟ / کاو چاشنی کام به کامت نرسانید

خاقانی شروانی

۱۶ دو ویژگی ادبی را بنویسید.

۱۷ کدام ویژگی‌های زبانی در شعر دیده می‌شود؟

۱۸ قلمرو فکری این غزل را بررسی کنید.

۱۹ متن زیر از کدام کتاب گرفته شده است و به چه نثری است؟
 «مَلِكٌ وزیر دیگر را پرسید که: تو چه می‌گویی؟ گفت: من در کشتن او اشارتی نتوانم کرد، که دشمنِ مستضعفِ بی‌عدد و عُدَّت، اهلِ بَرّ و رحمت باشد و ...»

۱ کلیله و دمنه، مصنوع ۲ گلستان، موزون ۳ کلیه و دمنه، موزون ۴ چهارمقاله، مصنوع

۲۰ در همهٔ گزینه‌ها به‌جز گزینه حذف فعل به قرینه یافت می‌شود.

۱) عیش عهد جوانی طراوتی داشت و طیش عهد کودکی، حلاوتی.

۲) صحیفه‌ای از آن اوراق می‌نوشتیم تا رسیدیم به جماعتی بسیار و خلقی بی‌شمار.

۳ این جهان خانه خداست و فرش وی زمین است و چراغ وی ماه.

۴ تفاوت میان هند و روم، باهر (آشکار) و تباین میان ترک و زنگ، ظاهر است.

۲۱ همهٔ گزینه‌های زیر به‌جز گزینهٔ از عوامل مهم پیشرفت و گسترش زبان و ادبیات‌فارسی از قرن سوم تا میانهٔ قرن پنجم است.

۱) گرایش شاهان در جلب عالمان و ادیبان به دربار

۳ لشکر کشی‌ها و فتوحات غزنویان

۲۲ هر یک از آثار ذکر شده در گروه «الف» مربوط به کدام نوع نثر در گروه «ب» می‌شود؟ (توجه: در گروه «ب» یک مورد اضافی است.)

(الف)	(ب)
۱- چهار مقاله	فنی
۲- مرزبان نامه	مصنوع
	ساده

۱ ساده، مصنوع

۲ ۱- شکایت از روزگار

۲- بیان ناخرسندی فرزنانگان از اوضاع زمانه

۳ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در بیت گزینه‌ی «۴»، عشق آسمانی است و مصراع دوم، تأییدی بر این مطلب است.

۴ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. ناصرخسرو به خطر پایبندی به اعتقادات خاص دینی از انتساب به دربارها پرهیز می‌کرد و از

دربارها کناره می‌گرفت. بنابراین مورد ۳ در متن صورت سؤال غلط است.

شاعران دربار غزنویان، که در اواخر عهد سامانی تربیت یافته بودند، عبارتند از: عنصری، فرخی و منوچهری

بقیه متن کاملاً منطبق بر کتاب درسی است و هیچ نادرستی دیگری در آن دیده نمی‌شود.

۵ گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

مفهوم متن سؤال و گزینه‌ی ۲: «پرداختن به دنیا ضمن بودن به یاد خداوند»

۱) «ستایش یاد خدا و داشتن یاری خداوند»

۲) «نکوهش پرداختن به دنیا و مادیات»

۴) «نگرانی از نداشتن توشه‌ی آخرت»

۶ گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

رواج داستان‌سرایی و منظومه‌های داستانی: ویژگی ادبی

رواج مفاخره، شکایت و انتقاد اجتماعی: ویژگی فکری

فراوانی ترکیبات نو: ویژگی زبانی

۷ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. هر دو مورد این گزینه، از ویژگی‌های نثر این دوره هستند.

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه‌ی «۱»: مورد اول، ویژگی نثر و مورد دوم، ویژگی زبانی شعر سده‌ی پنجم و ششم است.

گزینه‌ی «۲»: هر دو مورد، از ویژگی‌های فکری شعر سده‌ی پنجم و ششم هستند.

گزینه‌ی «۴»: مورد اول، ویژگی نثر دوره‌ی سامانی و دومی، ویژگی نثر دوره‌ی غزنوی و سلجوقی است.

۸ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. هر چهار گزینه، بخش‌هایی از کتاب کلیله و دمنه‌اند. با توجه به صفحه ۸۵ کتاب علوم

فنون ۱، تنها نکته‌ای که می‌تواند برای حل این سؤال به کار بیاید لغات عربی در متن دوره کلیله و دمنه است که از این

منظر، گزینه ۲ به جواب نزدیک‌تر است (هرچند در این گزینه هم «مثلاً» عربی است).

۹ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. مفهوم مشترک ابیات سؤال و گزینه‌ی «۳»: ناامیدی از خیررسانی مخاطب و راضی شدن به

این‌که آسیبی از جانب او نرسد. مفهوم سایر گزینه‌ها:

۱) عشق، راز رسیدن به حقیقت است. / عشق، تنها حقیقت ارزشمند در جهان هستی‌ست.

۲) جبران‌ناپذیر بودن تبعات منفی برخی رفتارها و تصمیم‌ها

۴) نکوهش گفتار بدون کردار

۱۰ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. ویژگی‌های یاد شده در آثار سده پنجم و ششم دیده می‌شود. آثاری مانند: قابوس‌نامه،

تاریخ بیهقی، چهار مقاله نظامی عروضی، مقامات حمیدی، کلیله و دمنه

۱۱) گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در سده‌های پنجم و ششم، در شمال غرب ایران دسته‌ای از شاعران ظهور کردند که کار آنان در ادب فارسی، تازگی داشت و خاقانی جزو این دسته است.

۱۲) گزینه ۲ پاسخ صحیح است. معشوق در گزینه‌ی (۲)، معشوق آسمانی و در سایر گزینه‌ها معشوق زمینی‌ست.

۱۳) گزینه ۲ پاسخ صحیح است. زبان فارسی در پی لشکرکشی‌های متعدد محمود غزنوی به هند راه یافت.

۱۴) گزینه ۲ پاسخ صحیح است. کلیله و دمنه اثر نصرالله منشی است.

۱۵) گزینه ۲ پاسخ صحیح است. «ناصر خسرو» از شاعران خطّی خراسان است و در «قرن پنجم» می‌زیست. در ضمن وی از آن دسته شاعرانی است که تحت تأثیر «سبک دوره‌ی سامانی و غزنوی» است و اشعارش یادآور سروده‌های سخنوران «قرن چهارم» است.

۱۶) ۱) غزل، این شعر در قالب غزل است و دوره‌ی خاقانی و سبک عراقی، دوره‌ی اوج‌گیری غزل است.

۲) به‌کارگیری ردیف «نرسانید» باعث خوش‌آهنگی شهر شده است.

۳) بهره‌گیری از آرایه‌های ادبی «تشخیص، جناس، کنایه و ...»

۱۷) ۱) از میان رفتن لغات مهجور فارسی، به طوری که در این غزل، واژه‌ی مهجور فارسی نمی‌بینیم.

۲) استفاده از ترکیبات نو مانند «نفس صبح، جرعه‌ی جام، سلامت نرسانید و ...»

۳) سادگی و روانی کلام

۱۸) ۱) درون‌گرایی و توجه به احوال شخصی و مسائل روحی، از جمله در عبارت «خاقانی، ازین طالع خود کام چه جویی؟»

۲) فاصله گرفتن غزل از عشق زمینی و در این غزل می‌بینیم که شاعر از عشق فرازمینی سخن می‌گوید.

۱۹) گزینه ۱ پاسخ صحیح است. متن سؤال از کتاب کلیه و دمنه گرفته شد و نثر آن مصنوع است.

۲۰) گزینه ۲ پاسخ صحیح است. در عبارت این گزینه، جابه‌جایی صورت گرفته است: به جماعتی بسیار و خلقی بی‌شمار

رسیدم.

افعال محذوف به‌ترتیب عبارت‌اند از:

گزینه‌ی «۱»: «داشت»

گزینه‌ی «۳»: «است»

گزینه‌ی «۴»: «است»

۲۱) گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در آمیختن زبان فارسی با زبان عربی از عوامل مهم پیشرفت و گسترش زبان و ادبیات

فارسی نیست، بلکه از پدیده‌های عمده‌ای است که برای زبان فارسی رخ داده است.

۲۲) ۱- فتی (۰/۲۵) ۲- مصنوع (۰/۲۵)

۳	۱	۲	۳	۴
۴	۱	۲	۳	۴
۵	۱	۲	۳	۴
۶	۱	۲	۳	۴
۷	۱	۲	۳	۴
۸	۱	۲	۳	۴
۹	۱	۲	۳	۴
۱۰	۱	۲	۳	۴
۱۱	۱	۲	۳	۴
۱۲	۱	۲	۳	۴
۱۳	۱	۲	۳	۴
۱۴	۱	۲	۳	۴
۱۵	۱	۲	۳	۴
۱۹	۱	۲	۳	۴
۲۰	۱	۲	۳	۴
۲۱	۱	۲	۳	۴

